Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

15. marts 2012*

»Forbrugerbeskyttelse — forbrugerkreditaftale — urigtig angivelse af de årlige omkostninger i procent — indvirkning af urimelig handelspraksis og urimelige kontraktvilkår på kontraktens overordnede gyldighed«

I sag C-453/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Okresný súd Prešov (Slovakiet) ved afgørelse af 31. august 2010, indgået til Domstolen den 16. september 2010, i sagen:

Jana Pereničová

Vladislav Perenič

mod

SOS financ spol. s r. o.,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne M. Safjan (refererende dommer), A. Borg Barthet, E. Levits og J.-J. Kasel,

generaladvokat: V. Trstenjak

justitssekretær: fuldmægtig K. Sztranc-Sławiczek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 15. september 2011,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Jana Pereničová og Vladislav Perenič ved advokaterne I. Šafranko og I. Motyka

— den slovakiske regering ved B. Ricziová, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den spanske regering ved F. Díez Moreno, som befuldmægtiget

* Processprog: slovakisk.

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved G. Rozet, A. Tokár og M. Owsiany-Hornung, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 29. november 2011,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29), bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis) (EUT L 149, s. 22) samt den indvirkning, som anvendelsen af direktiv 2005/29 kan have på direktiv 93/13.

2 Denne anmodning er fremsat inden for rammerne af en sag, der føres af Jana Pereničová og Vladislav Perenič mod SOS financ spol. s r. o. (herefter »SOS«), der er et selskab, som ikke er et pengeinstitut, men som yder forbrugslån i henhold til kreditaftaler, der er indgået mellem låntagerne og dette selskab.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

Direktiv 93/13

3 Følgende fremgår af 7., 16., 20. og 21. betragtning til direktiv 93/13:

»[D]ette vil lette arbejdet for sælgere af varer og leverandører af tjenesteydelser, både i deres hjemland og på hele det indre marked; konkurrencen bliver dermed stimuleret, hvilket vil give EF-borgerne større valgmuligheder som forbrugere.

[...]

[…] ved vurderingen af begrebet god tro skal der især tages hensyn til styrkeforholdet i parternes forhandlingspositioner, til, om forbrugeren på den ene eller den anden måde er blevet tilskyndet til at give sin tilslutning til kontraktvilkåret, og til, om varerne eller tjenesteydelserne er solgt eller leveret på forbrugerens særlige bestilling; den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til.

[...]

[K]ontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, og forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene [...]

[M]edlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger til at hindre, at der fastsættes urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og til at sikre, at de, hvis de alligevel findes, ikke binder forbrugeren, og at aftalen fortsat er bindende for parterne på samme vilkår, hvis den kan videreføres uden de urimelige vilkår.«

4 Det er fastsat i artikel 3 i direktiv 93/13, at:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

[...]

3. Bilaget indeholder en vejledende og ikke-udtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige.«

5 Direktivets artikel 4 bestemmer:

»1. Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne […]

2. Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

6 Direktivets artikel 5 fastsætter:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontaktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. [...]«

7 Det fremgår af direktivets artikel 6:

»1. Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.

[...]«

8 Artikel 8 i direktiv 93/13 fastsætter:

»Medlemsstaterne kan inden for det område, der omfattes af dette direktiv, vedtage eller bevare strengere bestemmelser, der er forenelige med traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne.«

9 Bilaget til direktiv 93/13 opregner de vilkår, der er omfattet af direktivets artikel 3, stk. 3:

»1. Kontraktvilkår, hvis formål eller virkning er følgende:

[...]

i) bindende for forbrugeren at fastslå, at denne har accepteret vilkår, som han rent faktisk ikke har haft mulighed for at stifte bekendtskab med inden aftalens indgåelse

[...]«

Direktiv 2005/29

10 Artikel 2 i direktiv 2005/29 er affattet således:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

c) »produkt«: en vare eller tjenesteydelse, herunder fast ejendom, rettigheder og pligter

d) »virksomheders handelspraksis over for forbrugerne« (i det følgende også benævnt »handelspraksis«): en handling, udeladelse, adfærd eller fremstilling, kommerciel kommunikation, herunder reklame og markedsføring, foretaget af en erhvervsdrivende med direkte relation til promovering, salg eller udbud af et produkt til forbrugerne

e) »væsentlig forvridning af forbrugernes økonomiske adfærd«: anvendelse af en handelspraksis, som mærkbart indskrænker forbrugerens evne til at træffe en informeret beslutning, hvorved forbrugeren træffer en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet

[...]

k) »transaktionsbeslutning«: en beslutning, der træffes af en forbruger, om hvorvidt, hvordan og på hvilke betingelser han vil købe, foretage fuld eller delvis betaling for, beholde eller afhænde et produkt eller udøve en aftalemæssig rettighed i forbindelse med produktet, uanset om forbrugeren beslutter at foretage en transaktion eller at undlade dette

[...]«

11 Direktivets artikel 3 bestemmer:

»1. Dette direktiv gælder for virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne, som fastlagt i artikel 5, før, under og efter en handelstransaktion i forbindelse med et produkt.

2. Dette direktiv berører ikke aftaleretten og navnlig ikke bestemmelserne om kontrakters gyldighed, indgåelse og virkning.

[...]

4. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem dette direktivs bestemmelser og andre fællesskabsbestemmelser om særlige aspekter af urimelig handelspraksis, vil sidstnævnte gælde for de pågældende særlige aspekter.

5. I en periode på seks år efter den [12. juni 2007] kan medlemsstaterne på det område, hvor der med dette direktiv sker en tilnærmelse, fortsætte med at anvende nationale bestemmelser, som er mere restriktive eller præskriptive end dette direktiv, og som implementerer direktiver med bestemmelser om minimumsharmonisering. Disse foranstaltninger skal være væsentlige med henblik på at sikre, at forbrugerne beskyttes tilstrækkeligt mod urimelig handelspraksis, og skal stå i et rimeligt forhold til opfyldelsen af dette mål. [...]

[…]«

12 Direktivets artikel 5 bestemmer:

»1. Urimelig handelspraksis forbydes.

2. En handelspraksis er urimelig, hvis:

a) den er i modstrid med kravet om erhvervsmæssig diligenspligt,

og

b) [den] væsentligt forvrider eller kan forventes væsentligt at forvride den økonomiske adfærd i forhold til produktet hos gennemsnitsforbrugeren, som bliver genstand for den, eller som den er rettet mod, eller, hvis den pågældende handelspraksis rettes mod en særlig gruppe af forbrugere, hos et gennemsnitligt medlem af denne gruppe.

3. Handelspraksis, der på en måde, som den erhvervsdrivende med rimelighed kan forventes at forudse, må formodes kun at forvride den økonomiske adfærd væsentligt hos en klart identificerbar gruppe af forbrugere, som er særligt sårbare over for denne praksis eller det omhandlede produkt på grund af deres mentale eller fysiske handicap, alder eller godtroenhed, vurderes med udgangspunkt i et gennemsnitligt medlem af gruppen. [...]

4. En handelspraksis er i særdeleshed urimelig, hvis den er

a) vildledende, jf. artikel 6 og 7,

eller

b) aggressiv, jf. artikel 8 og 9.

[...]«

13 Det fremgår af direktivets artikel 6, at:

»1. En handelspraksis betragtes som vildledende, hvis den indeholder urigtige oplysninger og derfor er usandfærdig eller f.eks. i kraft af sin generelle fremstillingsform vildleder eller kan forventes at vildlede en gennemsnitsforbruger, selv om oplysningerne er faktuelt korrekte, med hensyn til et eller flere af følgende elementer og under alle omstændigheder foranlediger eller kan forventes at foranledige ham til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet:

[...]

d) prisen eller den måde, hvorpå prisen beregnes, eller en særlig prismæssig fordel

[...]«

14 Artikel 7 i direktiv 2005/29 bestemmer:

»1. En handelspraksis betragtes som vildledende, hvis den i sin faktuelle sammenhæng, idet der tages hensyn til alle elementer og forhold og begrænsningerne ved kommunikationsmediet, udelader væsentlige oplysninger, som gennemsnitsforbrugeren har behov for i den pågældende situation for at

træffe en informeret transaktionsbeslutning, og derved foranlediger gennemsnitsforbrugeren eller kan forventes at foranledige denne til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.

2. Det betragtes også som en vildledende udeladelse, hvis en erhvervsdrivende, skjuler eller på en uklar, uforståelig, dobbelttydig eller uhensigtsmæssig måde præsenterer væsentlige oplysninger, jf. stk. 1 og under hensyntagen til elementerne i dette stykke, eller undlader at angive den kommercielle hensigt med den pågældende handelspraksis, hvis den ikke allerede fremgår tydeligt af sammenhængen, og hvis dette i nogen af disse tilfælde foranlediger gennemsnitsforbrugeren eller kan forventes at foranledige denne til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.

[...]«

15 Direktivets artikel 11 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne påser, at der findes tilstrækkelige og effektive midler til bekæmpelse af urimelig handelspraksis og til at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes i overensstemmelse med forbrugernes interesse.

[...]«

16 Det fremgår af direktivets artikel 13, at:

»Medlemsstaterne fastsætter de sanktioner, der anvendes i tilfælde af overtrædelse af de nationale bestemmelser, der vedtages i forbindelse med dette direktiv, og træffer alle fornødne foranstaltninger for at sikre sanktionernes gennemførelse. Disse sanktioner skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsens omfang og have en afskrækkende virkning.«

Nationale bestemmelser

17 Artikel 52 i den slovakiske civile lovbog bestemmer:

»1. Ved »aftale indgået med en forbruger« forstås enhver aftale mellem en leverandør og en forbruger, uanset aftalens juridiske form.

2. De kontraktvilkår, som fremgår af en aftale indgået med en forbruger, såvel som andre bestemmelser, der regulerer et retsforhold, der binder en forbruger, finder altid anvendelse til fordel for den forbruger, der er aftalepart. Særskilte overenskomster eller aftaler, som efter deres indhold eller formål tilsigter at omgå disse bestemmelser, er ugyldige.

[...]

4. Ved »forbruger« forstås enhver fysisk person, som ikke ved indgåelsen og opfyldelsen af en kontrakt om forbrug handler som led i udøvelsen af en erhvervsmæssig virksomhed eller nogen anden form for handelsmæssig beskæftigelse.«

18 Artikel 53 i den civile lovbog bestemmer:

»1. En aftale indgået med en forbruger må ikke indeholde bestemmelser, som til skade for forbrugeren medfører en betydelig skævhed i aftaleparternes rettigheder og forpligtelser (urimelige kontraktvilkår). Et kontraktvilkår vedrørende aftalens hovedgenstand eller bestemmelsen af prisen anses ikke for urimeligt, hvis det er affattet præcist, klart og forståeligt, eller hvis det har været genstand for individuel forhandling.

[...]

4. De vilkår, der betragtes som urimelige i en aftale indgået med en forbruger, er navnlig de bestemmelser, som:

[...]

k) pålægger den forbruger, som ikke opfylder sine forpligtelser, at betale en uforholdsmæssigt stor godtgørelse

[...]

5. Urimelige kontraktvilkår i en aftale, der er indgået med en forbruger, er ugyldige.«

19 Artikel 4 i lov nr. 258/2001 om forbrugerkredit bestemmer:

1. Forbrugerkreditaftaler, som ikke er indgået skriftligt, er ugyldige. Forbrugeren skal have udleveret en genpart af aftalen.2.

Ud over de generelle oplysninger skal en forbrugerkreditaftale også indeholde oplysninger om:

[...]

j) de årlige omkostninger i procent [herefter »ÅOP«] og de samlede kreditomkostninger, som forbrugeren skal betale, beregnet på grundlag af oplysninger, der var gældende på tidspunktet for aftalens indgåelse.

[...]

Såfremt forbrugerkreditaftalen ikke indeholder de i stk. 2, [litra] j), angivne oplysninger, anses den ydede kredit for rente- og omkostningsfri.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

20 Sagsøgerne i hovedsagen har nedlagt påstand om, at den forelæggende ret kender den kreditaftale, som de på grundlag af standardkontrakter har indgået med SOS, et selskab, der ikke er et pengeinstitut, ugyldig. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at det i hovedsagen omhandlede lån blev ydet sagsøgerne i hovedsagen den 12. marts 2008.

21 SOS ydede i medfør af denne aftale sagsøgerne i hovedsagen et lån på 150 000 SKK (4 979 EUR), der skulle tilbagebetales med 32 månedlige rater à 6 000 SKK (199 EUR), hvortil blev lagt en 33. rate svarende til det ydede lånebeløb. Sagsøgerne skulle således tilbagebetale et beløb på 342 000 SKK (11 352 EUR).

22 ÅOP var i den nævnte aftale fastsat til 48,63%, hvorimod den i henhold til den beregning, som den forelæggende ret foretog, i realiteten beløb sig til 58,76%, idet SOS ikke havde medregnet kreditomkostninger i forbindelse med det ydede lån i sin beregning.

23 Det fremgår endvidere af forelæggelsesafgørelsen, at den omhandlede aftale indeholder flere vilkår, der er ufordelagtige for sagsøgerne i hovedsagen.

24 Den forelæggende ret har bemærket, at det vil være mere fordelagtigt for sagsøgerne i hovedsagen, at denne kreditaftale med kortvarig kredittid erklæres ugyldig i sin helhed, baseret på visse urimelige vilkår i aftalen, end at opretholde gyldigheden af de vilkår i aftalen, der ikke er urimelige. I førstnævnte tilfælde ville de berørte forbrugere nemlig alene være forpligtet til at betale morarenter til en sats på 9% og ikke samtlige kreditomkostninger i forbindelse med det ydede lån, der langt ville overstige de nævnte renter.

25 Idet Okresný súd Prešov er af den opfattelse, at afgørelsen af tvisten afhænger af fortolkningen af de relevante EU-retlige bestemmelser, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Indebærer forbrugerbeskyttelsen i henhold til artikel 6, stk. 1, i […] direktiv 93/13[…], at aftalen i det hele, i de tilfælde, hvor der er konstateret urimelige kontraktvilkår, skal anses for ikke at være bindende for forbrugeren, når dette er mere fordelagtigt for forbrugeren?

2) Skal det forhold, at den erhvervsdrivende i aftalen anfører lavere [ÅOP], end det faktisk er tilfældet, anses for at udgøre en urimelig handelspraksis over for forbrugeren i henhold til kriterierne for en urimelig handelspraksis som omhandlet i […] direktiv 2005/29[…]? Såfremt det fastslås, at der er tale om en urimelig handelspraksis, tillader direktiv 2005/29[…] da, at dette tillægges betydning for kreditaftalens gyldighed og for opfyldelsen af målsætningen i artikel 4, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, hvis det ville være mere fordelagtigt for forbrugeren, at kontrakten bliver kendt ugyldig?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

26 Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den tillader de nationale retter at bestemme, i det tilfælde, hvor de konstaterer urimelige vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, at nævnte aftale er uforbindende i sin helhed for forbrugeren, fordi dette er mere fordelagtigt for forbrugeren.

27 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål skal det indledningsvis bemærkes, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (dom af 26.10.2006, sag C-168/05, Mostaza Claro, Sml. I, s. 10421, præmis 25, af 4.6.2009, sag C-243/08, Pannon GSM, Sml. I, s. 4713, præmis 22, og af 6.10.2009, sag C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, Sml. I, s. 9579, præmis 29).

28 Under hensyntagen til denne svagere stilling pålægger artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 medlemsstaterne at fastsætte, at urimelige kontraktvilkår »i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren«. Som det fremgår af retspraksis, er der tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem kontraktparternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (jf. Mostaza Claro-dommen, præmis 36, og Asturcom Telecomunicaciones-dommen, præmis 30, samt dom af 9.11.2010, sag C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, Sml. I, s. 10847, præmis 47).

29 Hvad angår betydningen af en konstatering af urimelige kontraktvilkår i en aftale for gyldigheden af den omhandlede aftale, skal det i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1 in fine, i direktiv 93/13 fremhæves, at »aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår«.

30 I en sådan situation er de nationale retter, der konstaterer urimelige kontraktvilkår, i henhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 forpligtet til dels at drage alle de konsekvenser, der følger heraf efter national lovgivning, for at forbrugeren ikke skal være bundet af de nævnte vilkår (jf. i denne retning Asturcom Telecommunicaciones-dommen, præmis 58 og 59, samt kendelse af 16.11.2010, sag C-76/10, Pohotovosť, Sml. I, s. 11557, præmis 62), dels at vurdere, om aftalen kan opretholdes uden disse urimelige kontraktvilkår (Pohotovosť-kendelsen, præmis 61).

31 Som det fremgår af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 28, og som generaladvokaten har anført i punkt 63 i forslaget til afgørelse, består det formål, som EU-lovgiver forfølger med direktiv 93/13, i at genskabe balancen mellem parterne, mens gyldigheden af aftalen i sin helhed i princippet bevares, og ikke i at annullere alle aftaler, der indeholder urimelige vilkår.

32 Hvad angår kriterierne for bedømmelsen af, om en aftale faktisk kan opretholdes uden de urimelige vilkår, bemærkes, at såvel ordlyden af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 som kravene vedrørende retssikkerhed i forbindelse med erhvervsmæssig virksomhed taler for en objektiv tilgang ved fortolkningen af denne bestemmelse, således at situationen for en af aftaleparterne, i det foreliggende tilfælde forbrugeren, ikke anses for det afgørende kriterium, der afgør aftalens videre skæbne, således som generaladvokaten har bemærket i punkt 66-68 i forslaget til afgørelse.

33 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 kan følgelig ikke fortolkes således, at den ret, som sagen er indbragt for, ved bedømmelsen af, om en aftale, der indeholder et eller flere urimelige vilkår, kan opretholdes uden de nævnte vilkår, udelukkende kan støtte sig på den omstændighed, at en annullation i sin helhed af den nævnte aftale kan være mere fordelagtig for forbrugeren.

34 Når dette er fastslået, skal det imidlertid bemærkes, at der med direktiv 93/13 kun foretages en delvis og minimal harmonisering af de nationale bestemmelser vedrørende urimelige kontraktvilkår, idet medlemsstaterne har adgang til at sikre forbrugeren et højere beskyttelsesniveau end fastsat i direktivet. Direktivets artikel 8 fastsætter således udtrykkeligt muligheden for, at medlemsstaterne »inden for det område, der omfattes af […] direktiv[et], [kan] vedtage eller bevare strengere bestemmelser, der er forenelige med traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne« (jf. dom af 3.6.2010, sag C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, Sml. I, s. 4785, præmis 28 og 29).

35 Direktiv 93/13 er følgelig ikke til hinder for, at en medlemsstat under overholdelse af EU-retten fastsætter en national bestemmelse, der gør det muligt i sin helhed at kende en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, ugyldig, hvis det viser sig, at dette sikrer en bedre forbrugerbeskyttelse.

36 Henset til disse betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den ret, som sagen er indbragt for, ved bedømmelsen af, om en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, kan opretholdes uden de nævnte vilkår, ikke udelukkende kan støtte sig på den omstændighed, at en annullation i sin helhed af den omhandlede aftale eventuelt kan være mere fordelagtig for en af parterne, i det foreliggende tilfælde forbrugeren. Det nævnte direktiv er imidlertid ikke til hinder for, at en medlemsstat under overholdelse af EU-retten bestemmer, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, kendes ugyldig i sin helhed, hvis det viser sig, at dette sikrer en bedre forbrugerbeskyttelse.

Det andet spørgsmål

37 Den forelæggende ret ønsker med det andet spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om den omstændighed, at der i en forbrugerkreditaftale er anført en ÅOP, der er lavere end den reelle, kan anses for at udgøre en urimelig handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29. Såfremt dette

spørgsmål besvares bekræftende, anmodes Domstolen om at oplyse de konsekvenser, der følger af en sådan konstatering med henblik på bedømmelsen af, om denne aftale indeholder urimelige vilkår, henset til artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13, samt om hvorvidt kontrakten i sin helhed er gyldig, henset til dette direktivs artikel 6, stk. 1.

38 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål skal det indledningsvis bemærkes, at artikel 2, litra d), i direktiv 2005/29 under anvendelse af en særlig bred formulering definerer begrebet »handelspraksis« som »en handling, udeladelse, adfærd eller fremstilling, kommerciel kommunikation, herunder reklame og markedsføring, foretaget af en erhvervsdrivende med direkte relation til promovering, salg eller udbud af et produkt til forbrugerne« (dom af 14.1.2010, sag C-304/08, Plus Warenhandelsgesellschaft, præmis 36, og af 9.11.2010, sag C-540/08, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, Sml. I, s. 10909, præmis 17).

39 Direktiv 2005/29 gælder i medfør af sin artikel 3, stk. 1, sammenholdt med direktivets artikel 2, litra c), for virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne før, under eller efter en handelstransaktion i forbindelse med enhver vare eller ydelse. I henhold til direktivets artikel 5, stk. 4, er navnlig vildledende praksisser urimelige.

40 Endelig, som det fremgår af artikel 6, stk. 1, i direktiv 2005/29, betragtes en handelspraksis som vildledende, hvis den indeholder urigtige oplysninger og derfor er usandfærdig eller f.eks. i kraft af sin generelle fremstillingsform vildleder eller kan forventes at vildlede en gennemsnitsforbruger, med hensyn til et eller flere af de elementer, der er opregnet i artikel 6, stk. 1, og under alle omstændigheder foranlediger eller kan forventes at foranledige ham til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet. De i denne bestemmelse omhandlede aspekter omfatter prisen eller den måde, hvorpå prisen beregnes.

41 En handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede, der består i at angive en lavere ÅOP end den reelle i en kreditaftale, udgør en urigtig oplysning med hensyn til de samlede omkostninger i forbindelse med lånet og dermed med hensyn til prisen i henhold til artikel 6, stk. 1, litra d), i direktiv 2005/29. Da angivelsen af en sådan ÅOP foranlediger eller kan forventes at foranledige gennemsnitsforbrugeren til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve, skal denne urigtige oplysning kvalificeres som en »vildledende« handelspraksis i henhold til direktivets artikel 6, stk. 1.

42 Hvad angår denne konstaterings indvirkning på bedømmelsen af, om vilkårene i den nævnte aftale er urimelige, henset til artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13, bemærkes, at denne bestemmelse definerer de kriterier, der skal anvendes ved en sådan bedømmelse, særligt bredt, idet den udtrykkeligt omfatter »alle omstændighederne« i forbindelse med indgåelse af den omhandlede aftale.

43 Under disse omstændigheder udgør konstateringen af, at der foreligger en urimelig handelspraksis, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 125 i forslaget til afgørelse, et forhold blandt flere, som den kompetente ret kan støtte sig på ved sin bedømmelse af, om kontraktvilkår er urimelige i medfør af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13.

44 Dette forhold kan imidlertid efter sin karakter ikke automatisk og i sig selv fastlægge, at de omtvistede vilkår er urimelige. Det tilkommer nemlig den forelæggende ret at tage stilling til anvendelsen af de generelle kriterier, der er indeholdt i artikel 3 og 4 i direktiv 93/13 på et bestemt vilkår, der skal bedømmes på grundlag af alle de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde (jf. i denne retning dom af 1.4.2004, sag C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, Sml. I, s. 3403, præmis 19-22, Pannon GSM-dommen, præmis 37-43, og dommen i sagen VB Pénzügyi Lízing, præmis 42 og 43, samt Pohotovosť-kendelsen, præmis 56-60).

45 Hvad angår de konsekvenser, der skal drages af konstateringen af, at en urigtig angivelse af ÅOP udgør en urimelig handelspraksis med henblik på bedømmelsen i forhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 af, om den omhandlede aftale er gyldig i sin helhed, er det tilstrækkeligt at bemærke, at direktiv 2005/29 i overensstemmelse med direktivets artikel 3, stk. 2, ikke berører aftaleretten og navnlig ikke bestemmelserne om kontrakters gyldighed, indgåelse og virkning.

46 Følgelig har den omstændighed, at det konstateres, at en handelspraksis er urimelig, ikke direkte indvirkning på spørgsmålet om, hvorvidt aftalen er gyldig i forhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13.

47 På baggrund af ovenstående betragtninger, skal det andet spørgsmål besvares med, at en handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede, der består i at angive en lavere ÅOP end den reelle i en kreditaftale, skal kvalificeres som »vildledende« som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i direktiv 2005/29, for så vidt som den foranlediger eller kan forventes at foranledige forbrugeren til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet. Det tilkommer den nationale ret at undersøge, om dette er tilfældet i hovedsagen. Konstateringen af, at en sådan handelspraksis er urimelig, udgør et af flere forhold, som den kompetente ret kan støtte sig på ved sin bedømmelse af, om kontraktvilkår vedrørende kreditomkostninger i forbindelse med lånet til forbrugeren er urimelige i medfør af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13. En sådan konstatering har imidlertid ikke direkte indvirkning på bedømmelsen i forhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 af den indgåede kreditaftales gyldighed.

Sagens omkostninger

48 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **Artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at den ret, som sagen er indbragt for, ved bedømmelsen af, om en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, kan opretholdes uden de nævnte vilkår, ikke udelukkende kan støtte sig på den omstændighed, at en annullation i sin helhed af den omhandlede aftale eventuelt kan være mere fordelagtig for en af parterne, i det foreliggende tilfælde forbrugeren. Det nævnte direktiv er imidlertid ikke til hinder for, at en medlemsstat under overholdelse af EU-retten bestemmer, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, kendes ugyldig i sin helhed, hvis det viser sig, at dette sikrer en bedre forbrugerbeskyttelse.**

2) **En handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede, der består i at angive lavere årlige omkostninger i procent end de reelle i en kreditaftale, skal kvalificeres som »vildledende« som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis), for så vidt som den foranlediger eller kan forventes at foranledige forbrugeren til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet. Det tilkommer den nationale ret at undersøge, om dette er tilfældet i hovedsagen. Konstateringen af, at en sådan handelspraksis, er urimelig, udgør et af flere forhold, som den kompetente ret kan støtte sig på ved sin bedømmelse af, om kontraktvilkår vedrørende kreditomkostninger i forbindelse med lånet til forbrugeren er urimelige i medfør af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13. En sådan konstatering har imidlertid ikke direkte indvirkning på bedømmelsen i forhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 af den indgåede kreditaftales gyldighed.**

Underskrifter